

Lailla suljettu kohtu

Sijaissyntyys. Idan, 34, äiti synnytti Idan lapsen. Ida haluaisi toisen, mutta sen kieltää vuoden 2007 laki. Kesäkuussa 2013 oikeusministeriö päätti, ettei lakia muuteta. Lasta epätoivoisesti haluavat lähtevät hoitoihin ulkomaille, niin Idakin.

TEKSTI JULIA THURÉN, KUVITUS I23RF

” Synnytys oli ihan normaali. Minä ja mieheni olimme molemmat mukana. Sain lapsen syliin heti, ja minulle tuotiin tuttipullo, jolla aloin syöttää lasta. Mieheni katkaisi napanuoran. Meille tarjottiin samppanjalasista omenamehua. Olin niin onnellinen, etten osaa edes kuvailla sanoin sitä. Meitä kohdeltiin perheenä, minä olin äiti ja mieheni isä. Nais-tenklinikan henkilökunta oli esimerkillistä.

Äitini, joka oli synnyttänyt lapseni, vietiin gynekologiselle puolelle, ja me jäimme synnytysosastolle muutamaksi päiväksi hoitamaan vauvaa. Kotona alkoi normaali arki, ja meistä tuntui uskomattomalta, että näin hyvin voi käydä.

MINULLA OLI TODETTU 16-vuotiaana kohdun rakennehäiriö, eli minulla ei ole toimivaa kohtua. Olin silloin jo parisuhteessa lapseni isän kanssa. Sokkini keskellä lääkäri kertoi sijaissyntysvaihtoehdosta. Äitini sanoi heti, että hän on valmis auttamaan, jos haluaisin biologisia lapsia.

Olimme parikymppisiä mieheni kanssa, kun päätimme ruveta hoitoihin. Äitini oli silloin vähän yli nelikymppinen. Toisella hoitokerralla tärppäsi. Se oli minun ja äitini parasta aikaa yhdessä. Äiti tykkäsi olla raskaana. Koimme kaiken yhdessä, olin mukana neuvolassa ja ultrassa. Jo odotusaikana lapsi tuntui täysin omalta lapselta, sitä ei voi verrata adoptioon, jossa ihminen saa vieraan lapsen. Lähempänä raskautta ei voi itse käydä.

Puhuimme asiasta vain niille, joille oli pakko. Ajattelimme, että kyseessä on niin tuntematon juttu, ettei asiaa jaksa selitellä. Jos joku kysyi, miten raskauteni sujui, kerroin että hyvin. En alkanut selittää heille, etten itse asiassa ollut raskaana. Raskausaikana pidimme aika matalaa profiilia.

Tytön ristiäisissä kerroin papille, että sijaissyntyttäjä synnytti vauvan. Pappi oli tosi iloinen puolestani ja sanoi, ettei kirkon kanta asiaan ole hänen mielitekensä.

Olemme puhuneet äidin kanssa jälkepäin asiasta paljon. Äiti tietää, miten tärkeän asian hän on tehnyt

minulle. On ajan kysymys, koska kerron tästä tyttäreleni. Kerromme varmaan mummin kanssa yhdessä. Tyttäreni on nyt teini-iässä ja tietää jo sen, että on olemassa lapsettomuushoitoja ja että hänen saamisekseen on tarvittu niitä. Hän oli oikeastaan aika ylpeä, kun kerroin, että hän on koeputkilapsi. Hän tykkäsi tiedosta, että hän on ollut niin haluttu. Hän halusi kuitenkin varmistaa, etteivät koeputkilapset ole tyhempää kuin muut.

NYT KOLMEKYMPPISENÄ minulle on iskenyt järjetön tuska siitä, etten voi saada toista lasta. Olen aina halunnut monta lasta, ja olisi ihanaa kokea äitiys uudelleen.

Vuosi sitten minulle annettiin toivon kipinä, josta en voinut edes unelmoida. Lapsuudenystäväni ehdotti, että hän voisi tulla minulle synnyttäjäksi. Hänellä on oma lapsiluku täynnä, ja hän olisi onnellinen päästesään auttamaan minua.

Vuoden 2007 laki on kuitenkin tehnyt tästä mahdollonta. Lain muuttamisesta on puhuttu tänä vuonna, ja olemme seuranneet sen kehitystä tiiviisti. Ystävänä on suurin piirtein kaapinut maata odottaessaan, milloin hän pääsee touhuun.

Kun kesäkuun lopussa päätettiin, ettei lakia oteta käsittelyyn, se oli isku vasten kasvoja. Asiasta ei voi siis edes keskustella ennen vuotta 2015.

Olemme päättäneet lähteä hoitoihin ulkomaille. Moni samassa tilanteessa oleva pari harkitsee samaa. Tätä hallitus pelkää, ja juuri näin tulee käymään. Tiedän, että Suomessa on syntynyt vuoden 2007 jälkeen lapsia sijaissyntytksen kautta, hoidot on tehty maissa, joissa se on laillista.

Minulla on se turva muihin synnyttäjiin verrattuna, että minulla on kotimainen sijaissyntyttäjä. Kun hoidot on tehty, palaamme Suomeen, jossa ystävänä synnyttää. Suomen lain mukaan synnyttäjä on lapsen äiti. Mieheni on biologinen isä, ja isyys luovutetaan hänelle. Olemme selvitelleet lakimiehen kanssa alustavasti, miten minusta tulee virallisesti lapsen äiti.

Minusta tuntuu pahalta, että Suomen hallitus voi sanoa, että lapseni ei olisi ikinä saanut syntyä. On hullua, >

”Hallitus on päättänyt, että lapseni ei olisi koskaan saanut syntyä.”

”Sijaissynnytys on paljon yksinkertaisempi prosessi kuin adoptio.”

että nainen saa päättää kropastaan abortissa, muttei sen puolesta, jos hän haluaa auttaa elämää.

JULKISUUDESSA ON LUOTU ihmeellisiä kauhukuvia. Hakemalla haetaan ääripäitä: Mitä, jos lapsi on vammaainen ja biologiset vanhemmat eivät haluakaan lasta? Nämä lapset halutaan kahta kauheammin! Tai jos sijaissynnyttäjä ei halua luopua lapsesta? Asian voi ratkoa lakia säättämällä. Ulkomailla ongelmia ei tule, koska ennen raskauden alkua tehdään juridinen sopimus.

Olen kuullut paljon adoptiotarinoita ja väitän, että tämä on paljon yksinkertaisempi prosessi kaikille osapuolille. Adoptiosta on tehty niin vaikeaa. Jonotusaika on 6–7 vuotta, ja moni saattaa menettää 34-vuotiaana kohtunsa. Jos silloin alkaa odottaa adoptiolasta, ei välttämättä ehdi saada lasta ollenkaan. Sijaissynnytyksen kokeneena en voi sanoa mitään negatiivista raskausajasta tai siitä, mitä tapahtui sen jälkeen.

Tuntuu pahalta myös niiden naisten puolesta, joilla ei ole ollut samaa mahdollisuutta kuin minulla. Olen todella onnekas, kun olen saanut tämän yhden lapsen.”

► Idan nimi on muutettu. Kohtuuttomat ry tarjoaa vertaistukea kohduttomille, tahattomasta lapsettomuudesta kärsiville naisille. kohduton.fi

Kiistelty sijaissynnytys

Koeputkihedelmöitys-sijaissynnytyshoidossa pariskunnan sukusoluista hedelmöitetty alkio siirretään sijaissynnyttäjän kohtuun. Vuosina 1991–2006 Suomessa syntyi sijaissynnytyshoidosta noin 20 lasta. Sijaissynnyttäjänä on toiminut läheinen sukulainen, naisen sisar tai äiti tai parin läheinen ystävä. Hänelle ei ole maksettu palkkiota.

Sijaissynnytys kiellettiin lailla vuonna 2007. Tänä vuonna 60 viranomaista ja yhteisöä vastasi oikeusministeriön lausuntopyyntöön, jotta lakia voitaisiin harkita uudelleen. Kolmasosa vastaajista (21) kannatti synnytyksen sallimista rajoitetusti. Täyskieltoa jatkaisi kuudesosa (13), yksi lausunnon antaja puolsijaissynnytyksien sallimista rajoituksetta. Kolmasosa (21) ei ottanut kantaa, ja loput (4) ei antanut lausuntoa.

Oikeusministeri **Anna-Maja Henriksson** (r) päätti kesäkuun lopussa, ettei lakia oteta käsittelyyn.

”Sijaissynnytyksessä on hyvin monitahoinen, ja siihen liittyy monia ristiriitaisia näkemyksiä, joita halutaan vielä punnita”, ministeriö perusteli.

Ei-kaupallista sijaissynnytyshoitoa toteutetaan Britanniassa, Hollannissa ja Belgiassa.

Nyt suomalaiset perheet hakevat apua ulkomailta, Venäjältä, Baltiasta tai muista Itä-Euroopan maista.

”Lapsettomien etu”

Puolesta. Ei-kaupallisen sijaissynnytyksen sallimista puolsivat muun muassa sosiaali- ja terveysministeriö, ulkoasiainministeriö, Maahanmuuttovirasto, Kohtuuttomat ry, Suomen Kättilöliitto, Suomen Lääkäriliitto, Suomen Psykologiliitto ja Väestöliitto.

Väestöliiton apulaisylilääkäri **Viveca Söderström-Anttila** on ollut mukana tekemässä sijaissynnytyshoitoja. Suurin osa noin 20 lapsesta sai alkunsa hedelmöityksessä Väestöliiton klinikalla ennen vuotta 2007. Söderström-Anttila kannattaa ei-kaupallisen sijaissynnytyksen lailistamista Suomessa.

– Minua harmittaa kovasti nuorten lapsettomien parien puolesta, että lakia ei otettu käsittelyyn. Asiaa olisi pitänyt ainakin selvittää.

Söderström-Anttila tietää, että ulkomailta sijaissynnytystä hakevilla pareilla on vastassaan monia riskejä. Joillain klinikoilla esimerkiksi sijaissynnyttäjän kohtuun istutetaan monta alkioita kerrallaan. Tämä voi olla vaarallista sekä odottajalle että tuleville lapsille. Myös Suomesta saatava psykologinen apu ja muu tuki jäävät puuttumaan.

– Ihmiset joutuvat vieraaseen ympäristöön ja asioimaan vieraalla kielellä.

Jos pari käyttää ulkomaista sijaissynnyttäjää ja lapsi syntyy ulkomailla, voi lasta olla vaikea saada Suomeen. Söderström-Anttila ei usko, et-

tä sijaissynnytykset lisääntyisivät paljon, jos laki sallittaisiin. Niitä olisi muutampia vuodessa.

Tällä hetkellä Suomessa syntyy vuosittain 5–10 tyttöä, joilta puuttuu kohtu. Nainen voi menettää kohtunsa esimerkiksi syövän tai synnytykskomplikaation takia.

– Joillakin biologisen lapsen tarve on suuri tai

adoptio ei ole jostain syystä mahdollinen.

Hän on lukenut raportteja Hollannista, jossa ei-kaupallinen sijaissynnytys on sallittua. Hänen mukaansa kokemukset sieltä ovat erinomaiset, eikä ongelmia ole esiintynyt biologisten vanhempien ja sijaissynnyttäjien välillä esimerkiksi koskien lapsen luovuttamista.

”Lapsi ei ole oikeus”

Vastaan. Täyskiellon jatkamista kannattavat muun muassa lapsiasiavaltuutettu, Valvira, tasa-arvovaltuutettu, THL, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus, Lastensuojelun Keskusliitto ja Pelastakaa Lapset ry.

Täyskieltoa kannattavien mielestä sijaissynnytyksen sallimiseen liittyy enemmän ongelmia ja riskejä kuin kieltämiseen. Syntyvän lapsen oikeuksista ollaan huolissaan.

”Erytisen huolestuttavaa lapsen kannalta on tilanne, jossa lapsi ei kehitykään raskauden aikana toivotusti, eikä tästä syystä ole haluttu aiottujen vanhempien muttei myöskään sijaissynnyttäjän perheenjäseneksi”, lapsiasiavaltuutettu **Maria Kaisa Aula** kirjoitti lausunnossaan.

Kieltoa kannattavan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen mukaan si-

sijaissynnytyksjärjestelyt vastaavat vain aikuisen tarpeeseen saada lapsi.

”Kenelläkään ei ole ehdotonta oikeutta saada lasta tai yhteiskunnalla velvollisuutta järjestää asiaa.”

Täyskiellon kannattajat ovat huolissaan myös sijaissynnyttäjän oikeuksista.

”Naisen käyttäminen hoitokeinona välineellistää hänet ja loukkaa hänen ihmisarvoaan”, lääkäntä- ja bio-oikeuden dosentti **Riitta Burrell** perusteli.

Toisaalta lausunnoissa pohdittiin myös, kannattaako lakia muuttaa vain muutaman ihmisen tähden.

”Voidaan perustellusti kysyä, onko tarvetta erityislainsäädännölle tämän kokaisen ryhmän tarpeita varten”, Suomen Asianajajaliitto pohti. ●